

Pavlovo uvěznění v Jeruzalémě

(Sk 21–23)

Texty na tento týden

Sk 21,16–40; 22,1–30; Sk 23,1–30

Základní verš

„Následující noc stanul před Pavlem Pán a řekl: ‚Neztrácej odvahu! Jako jsi svědčil o mně v Jeruzalémě, tak musíš svědčit i v Římě.‘“ (Sk 23,11)

Brzy po skončení Pavlovy první misijní cesty se stalo zřejmým, že v církvi existuje hluboká neshoda v otázce, jakým způsobem se mohou pohané stát součástí společenství víry (Sk 15,1–5). Pavel si pravděpodobně uvědomoval rostoucí konflikt, a proto přišel s plánem jak podpořit jednotu církve. Dohoda s ostatními apoštoly zněla, že Pavel a Barnabáš se budou věnovat pohanům, zatímco ostatní apoštolové se budou věnovat především obřezaným Židům. Součástí této dohody bylo, že Pavel bude pamatovat na chudé (Ga 2,9.10). Proto se rozhodl, že vyzve křesťany z pohanů, aby formou „sbírky pro svaté“ (1K 16,1; ČSP) finančně pomohli věřícím v Judsku.

To může vysvětlit Pavlovo odhodlání jít i přes riziko na konci své třetí misijní cesty do Jeruzaléma. Pavla naplňovala láska k jeho „příbuzným podle těla“ (Ř 9,1–5; ČSP) a zároveň velmi toužil po jednotě církve (Ga 3,28; 5,6). Jelikož Židé i pohané mohou být spaseni pouze vírou, ne ze skutků zákona (Ř 3,28–30), všechny rozdílnosti mezi těmito dvěma skupinami vyplývající z obřadních požadavků zákona byly proti otevřenému a všechny přijímajícímu charakteru zákona (Ef 2,11–22).

Tento týden se budeme věnovat začátku nové fáze Pavlova života a jeho mise.

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Pavel a křesťané z Jeruzaléma

²³Udělej tedy, co ti radíme: Jsou tu čtyři muži, kteří na sebe vzali slib. Připoj se k nim, ²⁴podrob se s nimi očistnému obřadu a zaplať za ně, co je předepsáno; pak si budou moci dát ostříhat hlavu. Tak poznají všichni, že není ani trochu pravdy na tom, co se o tobě říká, a že naopak sám jsi věrný Zákonu a žiješ podle něho. ... ²⁶Nato Pavel vzal ty muže s sebou a na druhý den se s nimi dal zasvětit. Pak šel do chrámu a oznámil, kdy se skončí očistné dny a za každého z nich bude přinesena oběť. (Sk 21,23.24.26)

Osobní studium

Po příchodu do Jeruzaléma Pavla vroucně přijali křesťané kolem Mnasona, u kterého se i ubytoval (Sk 21,16.17).

Ve Skutcích 21,18–22 se dozvídáme, že Jakub a starší z jeruzalémského sboru vyjádřili své obavy o Pavlovu pověst mezi křesťany ze Židů, kteří jsou horlivými následovníky Mojžíšova zákona. Doneslo se jim totiž lživé obvinění, že prý Pavel navádí křesťany ze Židů, aby odpadli od Mojžíše, neboť hlásá, aby „přestali obřezávat své syny a žít podle otcovských zvyků“ (Sk 21,21).

Přečti si text Skutky 21,23–26. Jak vnímáš Pavlovo rozhodnutí vyjádřit, že je stále věrným Židem? Jaké pozitiva a jaká negativa vidíš v jeho rozhodnutí?

Pavel dostal doporučení, aby byl „politicky korektní“. Měl ukázat na nepravdivost tvrzení, která se o něm šířila, tím, že udělá něco výlučně židovského: podpoří nazírský slib několika křesťanů ze Židů. Tento slib byl mimořádným činem zbožnosti, jehož prostřednictvím se Židé zasvěcovali Bohu.

Pavel se radám starších podvolil. Velmi mu totiž záleželo na jeho soukmenovcích (Ř 9,1–5), pro jejichž záchranu by byl ochoten být „proklet a odloučen od Krista“ (Ř 9,3). Dalo by se říci, že Pavel následoval svůj evangelizační princip maximálně se přiblížit těm, které chtěl oslovit (1K 9,19–23). Možná chtěl vyhovět svým spoluvěřícím ze Židů, pro které mohlo být obtížné zdůvodnit si přijetí finanční pomoci od „pohanů“, kterou jim Pavel přinesl (Ř 15,25–28).

„Když si uvědomíme, jak velmi Pavel toužil po jednotě se svými bratry, jak ohleduplně jednal se slabými ve víře, jak si vážil apoštolů, kteří byli s Kristem, a zejména Jakuba, bratra Ježíšova, a jak se snažil vyjít každému člověku pokud možno co nejvíce vstříc, aniž by se přitom vzdal svých zásad – vezmeme-li toto vše v úvahu, pak nás tolik nepřekvapí, že se nechal přesvědčit a odchýlil se od cesty, kterou tak pevně a odhodlaně až dosud kráčet. Svými snahami o usmíření však vytouženého cíle nedosáhl. Pouze urychlil rozhodnutí, takže předpovězené utrpení ho postihlo dřív a odloučilo ho od jeho bratrů. Církev tak přišla o jeden ze svých nejsilnějších pilířů a křesťané ve všech zemích byli naplněni zármutkem. (AA 405.406; PNL 233)

Aplikace

Ve svém dopise do Korintu Pavel vyjádřil svou ochotu „přiblížit se“ druhým známými slovy, že je ochotný být „židům žid“ a těm, kdo jsou slabí, se stal také slabým (1K 9,19–23). Podle čeho můžeš poznat, kde je hranice, za kterou bys už neměl jít ve snaze získat druhé pro evangelium? Je tato hranice stejná pro všechny? Zdůvodni své tvrzení.

Nepokoje v chrámu

27Když se těch sedm dní chýlilo ke konci, uviděli ho v chrámě židé z provincie Asie. Pobouřili celý dav, zmocnili se Pavla 28 a křičeli: „Izraelci, pojdte sem! To je ten člověk, který všude všechny učí proti vyvolenému lidu, proti Zákonu a proti chrámu. A teď ještě přivedl do chrámu pohany a znesvětíl toto svaté místo.“ 29Viděli totiž předtím Trofima z Efezu s Pavlem ve městě a domnívali se, že ho Pavel přivedl do chrámu. 30V celém městě nastal rozruch a lid se začal sbíhat. Chytili Pavla a vlekli ho ven z chrámu. A hned byly zavřeny brány. 31Ve chvíli, kdy ho už chtěli zabit, došlo hlášení veliteli praporu, že celý Jeruzalém se bouří. 32Ten vzal okamžitě vojáky i důstojníky a běžel dolů k davu. Jakmile uviděli velitele a vojáky, přestali Pavla bít. (Sk 21,27–32)

Osobní studium

Aby mohl Pavel na radu starších podpořit zmíněné věřící při složení jejich nazírskeho slibu, musel stejný slib složit i on. Židovská tradice zároveň zdůrazňovala, že každý, kdo přichází z pohanské země, je nečistý a nesmí vstoupit do chrámu. Proto se Pavel musel očistit ještě předtím, než předstoupil před kněze, aby je informoval o svém procesu očišťování v souvislosti s nazírským slibem (Sk 21,26).

Přečti si text Sk 21,27–36. Jak reagují různé skupiny lidí z tohoto příběhu? Co je na jejich reakcích pozitivního, co naopak negativního? Vysvětli svůj pohled.

Pavlovým nepřátelům se podařilo pošvat proti apoštolovi dav lidí. Zaútočili na něj nejen pro jeho učení, ale obžalovali ho i ze znesvěcení chrámu. Jedním z Pavlových společníků na cestách byl křesťan z Efezu – Trofimos (Sk 21,29). Pavla obvinili, že tohoto bývalého pohana přivedl na vnitřní nádvoří vyhrazené pouze pro Židy. Pokud by byla tato obžaloba odůvodněná, Pavel by se dopustil velmi vážného porušení zákona. Na zdi, která oddělovala vnější nádvoří od vnitřního nádvoří, byla oznámení v řečtině a latině zakazující vstup pohanským návštěvníkům. Porušení tohoto zákazu se mohlo trestat smrtí.

„Jestliže neobřezaný člověk vstoupil do vnitřního nádvoří této posvátné budovy, spáchal podle židovského zákona zločin, který se trestal smrtí. Lidé totiž viděli Pavla ve městě ve společnosti Trofima z Efezu a domnívali se, že ho s sebou přivedl do chrámu. To však neudělal; a protože sám byl Žid, tím, že vešel do chrámu, neporušil židovský zákon. I když tedy bylo obvinění židů zcela nepravdivé, dokázalo v lidech probudit předsudky. Strhl se pokřik, který se nesl chrámovými nádvořími, a shromážděného davu se zmocnilo silné vzrušení.“ (AA 407; PNL 234)

Když se zpráva o nepokojích dostala k veliteli římské posádky Klaudiu Lysiasovi (Sk 21,31.32; 23,26), zorganizoval vojáky a vysvobodil Pavla z rukou zuřivého davu, který se chystal apoštola zabit.

Jako terč útoku byl Pavel spoután řetězy a velitel se snažil zjistit, co se vlastně ve městě stalo. Jelikož zmatené výkřiky davu mu nedávaly žádný smysl, rozkázal, aby Pavla odvedli do pevnosti.

Aplikace

Na počátku nepokojů, které zachvátily skoro celé město a Pavla téměř připravily o život, byly pomluvy a fámy. Stal ses někdy obětí pomluv? Jak jsi na to reagoval? Jak ses cítil? Co je na takové situaci nejhorší? Co můžeš udělat pro to, aby ses ty sám nikdy nestal šířitelem pomluv nebo falešných obvinění?

Před davem

²²Poslouchali ho až do chvíle, kdy řekl tato slova; ale pak začali křičet: „Sprovod' ho ze světa! Nesmí zůstat na živu!“²³Protože křičeli, strhávali ze sebe šaty a házeli do vzduchu prach, ²⁴rozkázal velitel vojákům, aby Pavla zavedli do pevnosti; dal jim pokyn, aby při výslechu použili bičování, neboť chtěl zjistit, proč proti němu tolik běsní. (Sk 22,22–24)

Osobní studium

Text ve Skutcích 21,37–40 zaznamenává další události tohoto příběhu. Když Pavla zatkli a vedli do římské pevnosti na další výslech, apoštol požádal velitele, aby směl promluvit ke shromážděným lidem, kteří se nahlas dožadovali jeho smrti.

Apoštol oslovil velitele řecky, a to byl důvod, proč si římský velitel spojil Pavla s jistým Židem z Egypta, který se prohlašoval za proroka. Zhruba tři roky předtím způsobil v Jeruzalémě velkou vzpuru, kterou se Římanům sice podařilo potlačit, ale vůdci vzpoury se podařilo uprchnout.

Když však Pavel řekl, že není Egyptan, ale pochází z Tarsu, dostal povolení promluvit k davu. Ve své řeči Pavel nenabídl vysvětlení obvinění, které vůči němu vznesli (Sk 21,28), ale vyprávěl jim příběh svého obrácení. Zdůraznil přitom svou oddanost judaizmu a skutečnost, že pronásledoval Ježíšovy následovníky. Když se však setkal tváří v tvář s Pánem a viděl projevy jeho moci, neměl na výběr – rozhodl se Pána následovat. To vysvětlovalo obrát v jeho životě o 180° a jeho povolání kázat evangelium pohanům. Pavel se tedy nepustil do obhajování svých teologických postojů, ale vyprávěl místo toho svou vlastní zkušenost a své pohnutky.

Přečti si text Sk 22,17–29. Proč lidé tak zuřivě zareagovali na Pavlova slova, že ho Pán poslal kázat evangelium pohanům?

Ukázalo se, že rozhodnutí nechat Pavla promluvit situaci ještě více vyostřilo. Když apoštol mluvil o své oddanosti službě pohanům, jako by tím dával za pravdu obviněním, která židé vůči němu vznesli (Sk 21,28). Dav se opět rozzuřil a žádal si Pavlovu smrt.

Římský velitel pravděpodobně nerozuměl všemu, co Pavel řekl. Rozhodl se proto, že ho nechá bičovat a vyslýchat. Přestože byl Pavel Hebrej (Fp 3,5), byl i římským občanem. Když tuto skutečnost zmínil, velitel musel své rozhodnutí přehodnotit. Jako římského občana Pavla nemohli bičovat.

Aplikace

Přečti si Pavlovu řeč (Sk 22,1–21). Proč podle tebe Pavel vyprávěl zkušenost svého obrácení? Jaký vliv mají na tebe příběhy obrácení různých lidí? Jaký je tvůj příběh obrácení? V čem může být inspirací pro jiné?

Pavel před veleradou

‘Protože Pavel věděl, že jedna část rady patří k saduceům a druhá k farizeům, zvolal: „Bratři, já jsem farizeus, syn farizeův. Jsem souzen pro naději ve zmrtvýchvstání.“’Když to řekl, vznikl spor mezi farizeji a saduceji a shromáždění se rozdvojilo. (Sk 23,6.7)

Osobní studium

Když římský velitel zjistil, že Pavel nepředstavuje pro císařství žádné nebezpečí a že podstata celého sporu se týká vnitřních věcí Židů, nařídil, aby se celou věcí zabýval Sanhedrin – židovská velerada (Sk 22,30; 23,28).

Přečti si text Skutky 23,1–5. Jak vnímáš začátek Pavlovy obhajoby před veleradou? Co to vypovídá o Pavlovi a co o členech velerady?

Pavlovo úvodní prohlášení se setkal s nevolí velekněze pravděpodobně proto, že když se jako obžalovaný odkazoval na svůj zbožný život, všichni přítomní to mohli považovat za rouhání. Pavlova spontánní reakce nám může něco naznačit nejen o apoštolově temperamentu, ale i o jeho odvaze a sebevědomí. Starověký historik Josephus Flavius charakterizuje velekněze Ananiáše jako bezbožného, chamtivého a prchlivého. Opravdu Pavel nevěděl, že mluví s veleknězem? Jeho výrok: „Nevěděl jsem, bratři, že je to velekněz“, nevyznívá v daném kontextu jako výmluva či omluva, ale spíše jako vyjádření překvapení nebo dokonce opovržení veleknězem, který svým chováním porušuje zákon a bez soudu Pavla trestá. Když apoštol nazývá velekněze „obílená stěna“ (Sk 23,3), může v tom zaznívat Ježíšovo odsouzení pokrytectví farizeů (Mt 23,27).

Podle úvodního textu se zdá, že strategie, kterou Pavel zvolil, fungovala. Jak vnímáš spor mezi saduceji a farizeji?

Hlavní slovo ve veleradě měli saduceové a farizeové. Saduceové patřili k bohaté vrstvě společnosti a náboženství pro ně bylo mimo jiné politickým nástrojem. Kromě vzkříšení (Mt 22,23–32) nevěřili ani na zázraky a zjevení a jejich „Písmem“ byla jen Tóra, ostatní biblické knihy nepřijímali jako inspirované. Farizeům šlo o obnovu pravé zbožnosti, ačkoli – jak jsme již zmínili – jejich postoje byly často pokrytecké.

Pavlův výrok (Sk 23,6) byl více než jen skvělým taktickým krokem, jak narušit jednání velerady. Apoštolovo setkání se vzkříšeným Ježíšem na cestě do Damašku bylo základem Pavlova obrácení a jeho apoštolské služby. A právě otázka vzkříšení se stala záležitostí, pro kterou ho soudili (Sk 24,20.21; 26,6–8). Právě víra ve vzkříšeného Ježíše od základu změnila Pavlův život. Pavel věděl, že kdyby Ježíš nebyl vzkříšen, pak by jeho služba neměla žádný smysl (1K 15,14–17).

Během noci, kterou Pavel strávil jako vězeň v pevnosti, se mu ukázal Hospodin a povzbudil ho slovy: „Neztrácej odvahu! Jako jsi svědčil o mně v Jeruzalémě, tak musíš svědčit i v Římě“ (Sk 23,11). Vzhledem k okolnostem měla tato slova pro Pavla obrovský význam. Byla ujištěním, že jeho touha kázat v Římě se jednou stane skutečností (Sk 19,21; Ř 1,13–15; 15,22–29).

Aplikace

Svým jednáním dělal velekněz hanbu nejen svému úřadu, ale i svému „náboženství“. Co můžeš (nebo musíš) udělat a jak musíš žít, aby o tobě někdo jednou neřekl: „Nevěděl jsem, že je to křesťan“?

Přesun do Cesareje

¹²Když nastal den, židé se spojili a zapřísáhli, že nebudou jíst ani pít, dokud Pavla nezabijí. ¹³Bylo jich více než čtyřicet, kdo se takto spikli. ¹⁴Ti šli k velekněžím a starším a řekli: „Zapřísáhli jsme se, že nic nevezmeme do úst, dokud Pavla nezabijeme. ¹⁵Vy teď spolu s radou požádejte velitele, aby dal Pavla přivést před vás, pod záminkou, že chcete důkladněji vyšetřit jeho případ. A my jsme připraveni zabít ho dříve, než přijde na místo.“ (Sk 23,12–15)

Osobní studium

Pavlovi nepřátelé byli rozhněvaní, že se jim nepodařilo zbavit se ho zákonnými prostředky. Proto se rozhodli zosnovat plán jak Pavla napadnout a zabít vlastními silami.

Přečti si text Skutky 23,12–17. V krátkosti shrň plán na zabití Pavla a to, jak se celý pokus skončil. Co se můžeš naučit ze skutečnosti, co všechno jsou lidé schopni udělat ve jménu náboženství? V čem spočívá největší nebezpečí?

Více než čtyřicet Židů se spiklo proti Pavlovi a zavázali se přísahou, že ho zabijí. Už tento samotný fakt naznačuje, jakému nepřátelství byl apoštol v Jeruzalémě vystaven. Lukáš nemluví o totožnosti těchto lidí, ale je jasné, že šlo o extremisty připravené udělat úplně všechno pro ochranu židovství před těmi, které považovali za zrádce a nepřátele. Náboženský fanatismus spojený s revolučním duchem a nacionalizmem nebyl v Judsku prvního století vůbec ojedinělý.

Zprávu o spiknutí se díky prozřetelnosti dozvěděl Pavlův synovec. O Pavlově rodině toho mnoho nevíme, ale je zřejmé, že Pavel byl vychován v Jeruzalémě (Sk 22,3) – velmi pravděpodobně i se svou sestrou, která měla minimálně jednoho syna. Pavlův synovec byl zřejmě velmi mladý. V textu je označen řeckou zdobnělinou *neaniskos* (mladík; Sk 23,18.22) a zároveň se dozvídáme, že ho velitel „vzal za ruku“ (Sk 23,19). Pro náš příběh je důležité, že se mu podařilo navštívit Pavla v pevnosti a říci mu, co na něj chystají.

Přečti si text Sk 23,26–30. O čem svědčí dopis, který poslal Lysias místodržiteli Félixovi v souvislosti s Pavlem?

Lysiasův dopis je nestranným popisem celé situace. Zároveň ukazuje, jaké výhody Pavlovi přineslo římské občanství. Římské zákonodárství poskytovalo svým obviněným občanům plnou podporu, měli mimo jiné právo na spravedlivý soud, měli právo se ho osobně zúčastnit, hájit se (Sk 25,16) a v případě nespravedlivého soudu měli právo odvolat se přímo k císaři (Sk 25,10.11).

Bez ohledu na Félixovu pověst je třeba říci, že s Pavlem zacházel zákonným způsobem. Po předběžném výslechu přikázal, aby ho až do příjezdu žalobců hlídali ve vládní budově.

Aplikace

Uvažuj o Prozřetelnosti, která vedla Pavla v jeho životě. Kdy sis naposledy uvědomil, že Bůh nad tebou drží ochrannou ruku a vede tě i navzdory obtížím a utrpení, které můžeš prožívat? Co to vypovídá o Bohu a o tvém vztahu k němu?

Podněty k zamyšlení

„Při této příležitosti předali Pavel a jeho průvodci těm, kdo stáli v čele Božího díla v Jeruzalémě, příspěvky, které na podporu svých chudých židovských bratří věnovali křesťané z pohanů. ... Těmito dobrovolnými dary projevili obrácení pohané svou oddanost Božimu dílu na celém světě a všichni měli tyto prostředky přijmout s vděčným uznáním. Přesto bylo Pavlovi i jeho společníkům zřejmé, že mezi těmi, s nimiž se nyní setkali, jsou i takoví, kteří neumějí ocenit ducha bratrské lásky, který probudil v křesťanech ochotu obdarovat druhé.“ (AA 399.400; PNL 230)

„Kdyby se byli vedoucí představitelé sboru zcela zbavili svých pocitů zatrpklosti vůči apoštolovi a uznali, že byl zvláštním způsobem povolán k hlásání evangelia pohanům, Bůh by ho kvůli nim ušetřil. Nebylo jeho záměrem, aby Pavlovo působení skončilo tak brzy. Přesto však Pán neudělal žádný zázrak, aby zastavil sled událostí, které vyvolali vedoucí představitelé jeruzalémského sboru svým chováním. Totéž smýšlení má stále stejné následky. Církev se již sama připravila o mnohá požehnání, protože nedocenila a nevyužila opatření, která Bůh ve své milosti učinil. Pán by velmi často prodloužil působení některých věrných služebníků, kdyby si lidé vážili jejich úsilí. Jestliže však církev dovolí, aby nepřítel člověka překrucoval a mylně vykládal slova a činy Kristových služebníků, takže jsou nesprávně pochopeny, jestliže se odvažuje postavit se jim do cesty a ztěžovat jim práci, pak jí Bůh někdy odnímá požehnání, která jí dal. ... Až příliš často dokáže nepřítel připravit Božím služebníkům prostřednictvím jejich bratří takovou duševní trýzeň, že milosrdný Bůh musí zasáhnout a dopřát svým pronásledovaným spolupracovníkům pokoj. Teprve když složí své ruce na nehybnou hrud, když utichne hlas, který varoval a povzbuzoval ostatní, mohou zatvrzelí hříšníci prociťnout a poznat, o jak vzácná požehnání se připravili. Snad alespoň svou smrtí dosáhnou Boží služebnictví toho, co se jim nepodařilo v jejich životě.“ (AA 417.418; PNL 240)

Otázky k rozhovoru

- Když se Pavel rozhodl pro cestu do Jeruzaléma i přes to, že věděl o nebezpečí, které mu tam hrozí, povýšil zájem církve a Boží vůli nad své vlastní zájmy. Jakým způsobem bychom mohli následovat jeho příklad?*
 - Co se můžeme naučit z kompromisu, který Pavel v Jeruzalémě učinil? Jak můžeme být „politicky korektní“, aniž jsme se vzdali principů, podle kterých žijeme? Je to vůbec možné?*
 - Jednota církve je vždy důležitá. Jak se můžeme učit spolupracovat a přijímat se navzájem, i když máme na některé věci různé názory?*
Praktický závěr
- *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: